

بررسی ابعاد مختلف ایجاد دهکده گردشگری توس در مقیاس جهانی با رویکرد احیای گردشگری فرهنگی حفاظت از آثار باستانی و تاریخی شهر توس (دروازه رزان)

مطهره غلامپور

کارشناسی ارشد معماری-دانش آموخته دانشگاه آزاد اسلامی مشهد، مدرس دانشگاه هنرومعماری.

نام نویسنده مسئول:

مطهره غلامپور

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۳/۲۹

چکیده

گردشگری یکی از زمینه های مهم توسعه و پیشرفت در جوامع امروزی محسوب میشود و بسیاری از کشورها برنامه های مختلفی در این زمینه در نظر گرفته اند تا بتوانند حداکثر استفاده از مزایای آن را برای خود به ارمغان بیاورند. صنعت گردشگری از یک سو به علت مزایای اقتصادی و از سوی دیگر به دلیل اثرات اجتماعی و فرهنگی آن از اهمیت ویژه ای برخوردار است. یکی از انواع گردشگری، که امروزه نیز بسیار رونق یافته گردشگری فرهنگی است که به دنبال بالابردن آگاهی عمومی از محوطه های میراث و جلب رضایت گردشگران با رعایت اصالت آثار است. تاریخ، فرهنگ و ادب به عنوان یکی از ابزارهای مولد و یکی از ارکان ساختاری رشد فرهنگی نهادی است. مکانی برای احیا بروز سازی و اشاعه ارزشهای بومی بوده و سعی در پیوند مناسب جریان های فکری جهان معاصر و تعاملات اجتماعی دنیای امروز با این پیشینه تاریخی که وجود دارد. بروز تبادلات میان فرهنگی نیز یکی دیگر از اثرات مثبت توسعه گردشگری فرهنگی است. از اینرو در راستای حفظ و ترویج آثار تاریخی و فرهنگی پتانسیل های استان خراسان و کلان شهر مشهد را به عنوان یک شهر توریستی در نظر گرفته شد که طبق امار معاون هماهنگی امور زائران استانداری خراسان رضوی گفت در ۱۰ ماهه اول سال ۹۸، ۳۷ میلیون زائر وارد شهر مقدس مشهد شده اند و میزبان ۴ میلیون زائر غیرایرانی هم بوده ایم. که به طور میانگین سالانه ۲۷ میلیون گردشگر مذهبی را در خود جای میدهد. [۱] چنانچه بتوانیم بستری برای گردشگری فرهنگی هم نیز باز کنیم خواهیم توانست ظرفیت جذب توریست های بین المللی را در این شهر بالا ببریم با توجه به بررسی های انجام شده، به هر دو عامل، یعنی شهری تاریخی با قدمت باستانی و دارای پتانسیل فرهنگی و تقاضای توریستی جهانی می توان به شهر توس زادگاه فردوسی شاعر حماسه سرای اشاره نمود. در این تحقیق از روش توصیفی - تحلیلی و برای گردآوری اطلاعات بر اساس مطالعات کتابخانه ای و اسنادی استفاده گردیده است. و نقش تاریخی دروازه رزان در ایجاد طرح معماری تاثیر گرفته است.

واژگان کلیدی: منطقه گردشگری فرهنگی-جهانی شدن، حفاظت از آثار باستانی، توس.

مقدمه

گردشگری بین‌المللی یک صنعت متغیر با بازدیدکنندگان بالقوه است از این رو مشخص شد که دامنه‌ای از فشارها و تاثیرات موثر خاص گردشگری در توسعه و تمایز آن از شرایط حاکم بر صادرات کشاورزی و معدنی که حجم عمده‌ای از تجارت را در جهان سوم تشکیل می‌دهند اثر می‌گذارند. آنچه در اینجا اهمیت ویژه می‌یابد که گردشگران باید به نقاطی سفر کنند که بتوانند از تسهیلات مطلوب خود در آن نقاط استفاده شخصی کنند دارای اهمیت است. در گردشگری فرهنگی... .

یکی از انواع گردشگری، که امروزه نیز بسیار رونق یافته گردشگری فرهنگی است. در بحث گردشگری فرهنگی عموماً دو محور مورد بررسی قرار می‌گیرد؛ محور اول گردشگری مرتبط با میراث فرهنگی یک مقصد است و بیشتر در این دیدگاه بعد تاریخی یک جامعه مورد نظر است و محور دوم گردشگری فرهنگی موضوع زمان حال و فرهنگ جاری یک مقصد را مدنظر قرار می‌دهد. گردشگری فرهنگی از دو عبارت گردشگری و فرهنگ تشکیل شده است. از فرهنگ نیز تعاریف متعددی ارائه شده است. مارگارت مید فرهنگ را مجموعه‌ای از رفتارهای آموختنی، باورها، عادات و سنت‌های مشترک میان افراد می‌داند که به صورتی متوالی از سوی فردی که وارد آن جامعه می‌شود، آموخته و به کار گرفته می‌شود. منظور از فرهنگ پدیده‌های معنوی، هنری و علمی می‌باشد که شناخت آن‌ها در پیشرفت اقوام و اجتماعات مختلف اثر به‌سزایی داشته است و در عین حال وسیله بسیار موثری برای جلب توجه جهانگردانی است که علاقمند هستند این آثار را از نزدیک مشاهده کنند [۲] در بعد مفهومی، حرکت انسان‌ها به سوی جاذبه‌های فرهنگی و جدا شدن از مکان‌های معمولی با هدف به دست آوردن اطلاعات و تجربه‌های جدید برای ارضای نیازهای فرهنگی تعریف شده است. از نظر فنی، گردشگری فرهنگی حرکت انسان‌ها به جاذبه‌های فرهنگی خاص همچون مکان‌های تاریخی، نشانه‌های زیباشناختی و فرهنگی، هنرها و نمایش‌ها که خارج از مکان معمول سکونت قرار دارند را در بر می‌گیرد (سندلر، ۲۴۴۱) گردشگری امکان تبادل فرهنگی میان مردم محلی و گردشگران را فراهم می‌آورد، ایشان درباره یکدیگر مطالبی می‌آموزند و نسبت به آن احترام قایل خواهند شد (رنجبریان، ۱۱: ۱۸۱۱) آنچه که به رابطه صنعت توریسم و میراث فرهنگی تحکیم می‌بخشد شناسایی، حفاظت، نگهداری، معرفی و استفاده بهینه از میراث‌های طبیعی و فرهنگی و تاریخی است. صنعت گردشگری به عنوان یک صنعت چندوجهی، متشکل از اجزا و انواع گوناگون است که از طرفی می‌تواند به اقتصاد منطقه هم کمک نماید.

صنعت گردشگری و جنبه‌های اقتصادی آن

توریسم به عنوان یکی از شاخه‌های بازرگانی نقش و اهمیت بسزایی در رشد و توسعه اقتصادی کشورها بویژه ممالک در حال توسعه دارد. به طوری که گروهی به جهانگردی به صورت یک فعالیت اقتصادی و در نتیجه یک صنعت می‌نگرند که بررسی عرضه و تقاضا در زمینه امکانات اقامتی، پذیرایی و خدمات جانبی برای کسانی که خارج از منزل به منظور بهره‌گیری از لذت‌های گردشگر به سر می‌برند.

سازمان جهانی جهانگردی، گردشگری را عبارت از فعالیتی می‌داند که افراد برای استراحت، تفریح و دیگر دلایل به خارج محیط معمول خویش سفر می‌کنند و حداکثر برای مدت یکسال متوالی در آنجا اقامت می‌کنند ولیکن بهترین و رایج‌ترین تغییر اقتصادی از موضوع توریسم آن است که آن را یک کالای اقتصادی بنامیم. منظور از کالای اقتصادی (توریسم) در واقع کالایی است که مصرف نهایی آن برای مصرف‌کننده‌ی نهایی (توریست) ایجاد مطلوبیت و یا رضایت خاطر می‌نماید. جهانگردی خارجی مستلزم شرایط و امکاناتی است و به طور کلی مهم‌ترین عوامل موثر در انتخاب مقصد یک گردشگر عبارتند از:

جاذبه‌های تاریخی، زیارتی، فرهنگی و طبیعی: جاذبه و جذابیت موضوعی است که شدیداً به طبیعت و ساخت مقصد بستگی دارد، جاذبه‌ها ممکن است طبیعی و مصنوعی و یا موقت و دائمی باشد ثبات اجتماعی و سیاسی: عوامل غیر اقتصادی بویژه فرهنگی سیاسی از جمله عوامل بلندمدتی هستند که اقتصاد دانان به عنوان تعیین‌کننده در توان رشد بخش توریسم نام می‌برد. اهمیت ثبات اجتماعی سیاسی امروزه به حدی است که بر میزان تقاضا برای واردات از یک کشور نیز موثر است.

گردشگری به انواع متفاوتی تقسیم می‌گردد

- جهانگردی فرهنگی: آشنایی با تمدن و فرهنگ ملت میزبان با شرکت در جشن‌ها، جشنواره‌ها و دیدن موزه‌ها و اماکن.

- جهانگردی مذهبی: زیارت اماکن مقدسه
- جهانگردی درمانی: استفاده از چشمه های آب معدنی، نقاط خوش آب و هوا، اقامت در مراکز درمانی.
- جهانگردی بازرگانی: بازدید از نمایشگاه ها، کارخانجات، صنایع و مزارع، شرکت در سمینارها.
- جهانگردی سیاسی: شرکت در مراسم سیاسی.
- جهانگردی ورزشی: شرکت در مسابقات ورزشی. (کوشش تبار-۱۳۸۷: ۲۲)

بیان مساله

گردشگری فرهنگی حرکت انسان ها برای جاذبه های فرهنگی از مکان سکونت با هدف به دست آوردن اطلاعات و تجربه های جدیدی و ارضای نیاز های فرهنگی است. که از نظر فنی در برگیرنده میراث، نشانه های زیبا شناختی و فرهنگی، هنرها و صنایع دستی است. درباره کشور ایران این نیز وجود دارد که بسیاری از گردشگران برای دیدن آداب و رسوم، شکل لباس پوشیدن، معماری، دین و بسیاری دیگر از اجزای فرهنگی ما، به ایران می آیند.

می بایست در گردشگری فرهنگی منابع و جاذبه های گردشگری فرهنگی را شناسایی و برای آنها برنامه ریزی کرد اما باید توجه کنیم هنگامیکه منابع گردشگری فرهنگی به خوبی شناسایی شود، شاهد اثرات مثبتی در اجتماع و محیط فرهنگی خود هستیم. مهمترین این اثرات حفظ شدن و پایدار ماندن میراث فرهنگی، هنرها، سنت ها و آداب و رسوم ملت ها است و موجب ساماندهی منابع فرهنگی می گردد از دیگر آثار مثبت توسعه گردشگری فرهنگی احیای غرور فرهنگی و ملی است نوعی اعتماد به نفس فرهنگی را در جامعه تزریق می کند.

به عقیده گریسون کیلر به بهترین شکل گردشگری را تعریف کرده است: «ما واقعاً نیاز داریم که درباره گردشگری فرهنگی فکر کنیم. زیرا در واقع هیچ نوع دیگری از گردشگری وجود ندارد! گردشگری فرهنگی معنای اصلی گردشگری است. حیدرنتاج و حیدر (۱۳۸۰) پایان نامه کارشناسی ارشد معماری، دانشکده هنرهای زیبا، دانشگاه تهران، تهران.

اکنون در بررسی گردشگری فرهنگی باید به دو گرایش عمده در بازار گردشگری توجه کرد. نخست بازار انبوه و دیگری بازاری با علایق ویژه به هنر، میراث و فرهنگ. گردشگری فرهنگی جزو گروه دوم است. یکی از برداشت های رایج استنباط جهانی شدن به معنای بین المللی شدن است از این دیدگاه واژه جهانی برای روابط برون مرزی است از این نظر پل هرست و گراهام تامپسون جهانی شدن را جریان یافتن گسترده رو به رشد تجارت و به کار انداختن سرمایه در میان کشورها تعریف می کنند. شواهد این نوع از جهانی شدن را می توان در شتاب فزاینده ارتباطات و رسانه ها و انتقال پیامها و اندیشه ها در میان کشورها دانست که بیشتر حول محور اقتصاد جهانی شکل می گیرد.

وسعت مساله

خراسان در زبان فارسی یعنی خاور زمین و از دو کلمه خور به معنی آفتاب و اسان به معنی محل طلوع، تشکیل شده است که بر روی هم به معنی محل طلوع آفتاب است خراسان در حال حاضر به سبب موقعیت جغرافیایی و رسالت تاریخی- فرهنگی بارز، نقش کلانی در فرهنگ و ادب ایران جامعه اسلامی و حتی تمدن جهانی ایفا کرده است.

وجود حرم مطهر حضرت ثامن الحجج علی ابن موسی الرضا علیه السلام در مشهد، که سالانه میلیونها زائر و مسافر مشتاق را به سوی خود می کشاند. وجود آرامگاه حکیم ابوالقاسم فردوسی در توس، حکیم عمر خیام و پیر عرفان ایران شیخ فریدالدین ابوالقاسم فردوسی در توس، حکیم عمر خیام و پیر عرفان ایران شیخ فریدالدین عطار در نیشابور شاعران بزرگ پارسی گوی در قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم هجری (ابوالمؤید بلخی-بوشکور بلخی -دقیقی - رودکی -شهید بلخی - عسجدی - عنصری - غضایری فرخی سیستانی -کسائی - منجیک- منطقی - منوچهری) به همراه دهها و صدها آرامگاه و اثر تاریخی- فرهنگی پر جاذبه خراسان، گواه بی شائبه ای بر افتخار آفرینی این سرزمین مقدس است. مشهد، شهری توریستی و مذهبی است که مسافران و گردشگران خاص خود را دارد. با توجه به جهانی بودن شخصیت فردوسی توسی و تاریخی بودن منطقه توس با قدمت چند هزار ساله و وجود گردشگران خارجی و داخلی چنین فضاهائی در جوار آرامگاه لازم و ضروری به نظر می رسد. استمرار این مساله باعث

می گردد ضمن ابدانی و ایجاد امنیت در منطقه و توجیه اقتصادی و اشتغالزائی در منطقه موجب ارج نهادن به شخصیت فردوسی توسی و بر پائی جشن هائی بزرگداشت در جوار آرامگاه شود که خود موجب و به اذهان سپردن چهره جهانی فردوسی و مانع از به یغما بردن میراث ادبی و هویت فرهنگی کشورمان باشیم. و در اثر این غفلت شاهد بیگانگی هرچه بیشتر نسل جدید با تاریخ، ادب، و فرهنگ کشورمان شویم مخاطبان را می توان به چند گروه تقسیم کرد. مخاطبان تخصصی را اساتید ادب پارسی، پژوهشگران و شاعران مدعوین خارجی و داخلی، دانشجویان و هنرمندان دانست که در بخش های اقامتی، فرهنگی، آموزشی میتوانند فعال باشند. در ورطه بعدی مخاطبان نیمه تخصصی را گردشگران داخلی و خارجی که بیشتر به عنوان گردشگر فرهنگی می باشند را تشکیل می دهند که هرم سنی محدودی ندارند در آخرین مرحله مسافران و گردشگران داخلی و مجاورین که برای گذراندن اوقات و تفریحی به مجموعه مراجعه می کنند که در دسته مراجعین غیر تخصصی قرار میگیرند. هدف کلی تحقیق، ایجاد منطقه گردشگری توس در مقیاس جهانی همچنین حفاظت از آثار باستانی و تاریخی شهر توس و ارج نهادن به مقام فردوسی و مشاهیر خراسان و اهداف جزئی شامل حفظ و اعتلای هویتی منطقه، حفاظت در برابر توسعه نامتعادل و برنامه ریزی برای توسعه پایدار، پاسخگوئی به نیاز شهروندان در چها چوب طرح بالا دست، تقویت نقش توریستی منطقه، ایجاد فرصت های مناسب شغلی در منطقه، تقویت نقش توریست در منطقه، آشنائی توریست های داخلی و خارجی با غنای فرهنگی خراسان و توس، بالا بردن توان اقتصادی و تقویت فرهنگ اجتماعی، ایجاد زمینه رشد و توسعه موزون متناسب و مطلوب منطقه ای مبنی بر طرح راهبردی شهر توس می باشد.

روش تحقیق

در مراحل تحقیق ابتدا از روش کتابخانه ای، استفاده از مجلات و کتب در زمینه های مختلف و نیز مطالعات منطقه شهری مشهد و شهر توس استفاده شده است و سپس در روش میدانی با مراجعه به منطقه و تجزیه و تحلیل سایت در خود منطقه، عکسبرداری و تهیه اسلاید از منطقه، مراجعه در فصول سال به منطقه، جمع آوری اطلاعات در مورد خصوصیات کلی باز دید کنندگان و نیز مراجعه با ارگانها و ادارات مختلف و نیز دانشگاههای متعدد از جمله فعالیتهای روشهای میدانی بوده است

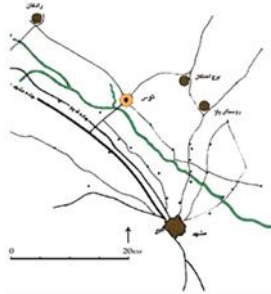
شهر توس

گردشگری در. مشهد که یک شهر توریستی است معاون هماهنگی امور زائران استانداری خراسان رضوی گفت: در ۱۰ ماهه اول سال ۹۸، ۳۷ میلیون زائر وارد شهر مقدس مشهد شده‌اند و میزبان ۴ میلیون زائر غیرایرانی هم بوده‌ایم. که به طور میانگین سالانه ۲۷ میلیون گردشگر مذهبی را در خود جای میدهد بروز تبادلات میان فرهنگی نیز یکی دیگر از اثرات مثبت توسعه گردشگری فرهنگی است. این امر موجب آشنایی مردم میزبان و گردشگران با فرهنگ یکدیگر شده و راه را برای گفت و گوی تمدن ها هموار می کند. چنانچه بتوانیم بستری برای گردشگری فرهنگی هم بازکنیم خواهیم توانست ظرفیت جذب توریست را در این شهر بالا ببریم. با توجه به بررسی های انجام شده، به هر دو عامل، یعنی شهری تاریخی با قدمت باستانی و دارای پتانسیل فرهنگی و تقاضای توریستی می توان به شهر توس زادگاه فردوسی اشاره نمود. توس که در حال حاضر بر شهر طابران و مدفن فردوسی اطلاق می شود. در اصل نام ولایتی است بوسعت تقریبی ۱۶ کیلومتر مربع و با پاره ای به درازای ۷۱۰۰ متر، در شمال شرق ایران کنونی، این ولایت، دشت کم پهناویی است که از دو سو، دو رشته کوه از شمال و جنوب آن را در بر گرفته است. حوزه تاریخی شهر توس، دارای قابلیت های ویژه به منظور توسعه صنعت گردشگری است. از آن جایی که هدف نهائی طرح حاضر نیز بر همین مبناستوار است، پیشنهادهای ارائه شده در زمینه نحوه استفاده از اراضی برای توسعه کشاورزی، صنعتی و غیره. . . ، بالاخص در خارج از بارو و حریم درجه ۳ شهر تاریخی توس و در حوزه نفوذ آن برگردشگری و عوامل آن تاکید دارند عوامل اصلی موثر گردشگری در حوزه نفوذ شهر توس شامل موارد زیر است (آمود ۱۳۸۳)

۱- عوامل تاریخی- ۲ عوامل طبیعی ۳- عوامل مذهبی

علاوه بر آن آرامگاه حکیم توس بر اهمیت شهر توس افزوده و آن را چند برابر نموده است. آرامگاه حکیم توس همچون نگینی در مشهد می درخشد و هر ساله هزاران جهانگرد از این مجموعه دیدن می کنند. حوزه تاریخی توس و تابران به عنوان مرکز اصلی

این حوزه با در بر داشتن مکان های جاذب طبیعی و بناها و عناصر تاریخی با ایجاد فضاهای مکمل فرصت مناسبی برای جذب گردشگران خارجی و داخلی ایجاد می کند. به طور کلی شهر توس به عنوان یک مجموعه فرهنگی، توریستی با کاربردی بین المللی می باشد که اهمیت زیادی در توسعه گردشگری به ویژه گردشگری فرهنگی استان می تواند داشته باشد و به عنوان محور فرهنگی توریستی-تاریخی و توریستی فرهنگی کاربرد دارد.

شکل (۱): موقعیت توس نسبت به مشهد

آرامگاه فردوسی - محل دفن فردوسی

بنایی که امروز ایرانیان و بسیاری از مردم از جهان آن را بنام آرامگاه فردوسی، شاعر و حکیم بزرگ ایرانی می شناسند در شمالی ترین بخش شهر قدیم حد فاصل دو روستای توس سفلی و اسلامیه و در داخل باروی قدیمی توس و در باغی قرار دارد که در زمان زندگی فردوسی دست کم بخشی از آن متعلق به او بوده است. محل آرامگاه را که مجاور حصار شهر و نزدیک دروازه رزان (این نام امروزه در محل دروازه رضوان گفته می شود) قرار داشته به اثبات می رساند در بیرون حصار شهر و بخش شمالی بقایای گورستانی قدیمی موجود است که اهالی معتقدند مقبره امام محمد غزالی در آنجاست نه در هارونیه شاید این گورستان کهنه همان گورستانی باشد که مانع تدفین فردوسی در آن گردیده اند.

دروازه رزان اثر تاریخی

دروازه رزان : که در سمت شمال توس و در مجاورت توس سفلی قرار دارد و همان دروازه ای است که تابوت فردوسی را برای دفن، به گورستان خارج شهر بردند و چون نگذاشتند در آنجا دفن شود به شهر باز گردانیدند و در باغ خود فردوسی به خاک سپردند جای این دروازه و بخش هایی از برجها و دیوار کنار آن در بخش شمالی باغ آرامگاه فردوسی نگهداری شده است این دروازه از مسیر قدیمی، یعنی از اخنگان و پاژ راه به مشهد می برد، برج و باروی قدیمی پیرامون شهر را می توان در زمهر سالمترین حصار در شهرهای باستانی و تاریخی ایران به شمار آورد. توس به دلیل آنکه شهری بوده و در جلگه ای مسطح و در یکی از پرماجرترین نقاط تاریخ ساز و در چهارراه حوادث قرار داشته و بارها مورد تهاجم واقع شده ناگزیر چنین حصن و حصار مستحکم داشته است [۳]

این حصار دیوار عظیم خشت و گلی است به طول ۶ کیلومتر که بر گرد توس کشیده شده و در زمان بر پایی آن ۹ دروازه و ۱۰۶ برج داشته که هم اکنون ۴ دروازه آن قابل تشخیص است ضخامت بارو در قاعده به ۶ متر و بخشهای فوقانی به ۲/۵ متر می رسد و حداکثر ارتفاع حصار در بخشهای باقی مانده ۱۰ متر است. دیوار در مجموع حالتی هرمی دارد در نقاط آسیب پذیر شهر حصار استحکام و قطر بیشتری احتمالاً مربوط به آخرین دوره آبادانی شهر یعنی عصر تیموری است ولی فرم ظاهری آن یادآور برج و باروهای عصر ساسانی است بازگویی آن است که اگر هم دیوار فعلی در زمانهای متاخر پا گرفته ولی اساس و بنیاد بسیار قدیمی تری دارد. [۳] بنای موجود دیواری نیست که در یک زمان خاص احداث شده باشد، بلکه هر بار که بخشهایی از آن به عللی خراب می شده بلافاصله مرمت می گردیده است اثر مشخص مرمت برخی قسمتهای دیوار و وجود قطعات سفال در جوف دیوار از ویرانی ها و احیای مکرر آن حکایت دارد. شاید بتوان گفت قسمت های تحتانی دیوار که به قرون سوم و چهارم هجری تعلق دارد خود بر روی فونداسیون (پی) ما قبل از اسلام شکل گرفته است.

اگر میراث کهن خود را امانت بدانیم و فضای شکفتن آن را سنتها و خاطره قومی، آنگاه متوجه می شویم که پاسداری میراث گذشته یک وظیفه ملی است. ممکن است مداومت ارزشهای یکنواخت و به ظاهر متحجر آن چنین احساسی را برانگیزد ولی خاطره آنگاه زنده است که توأم با بازایی مدام باشد.

محدوده پیشنهادی برای انجام مطالعات در شهر تابران توس در شکل زیر موقعیت محدوده پیشنهادی برای انجام مطالعات نشان داده شده است

شکل (۲): موقعیت محدوده پیشنهادی برای انجام مطالعات

مکانیابی فعالیت‌های پیشنهادی

در فرآیند سلسله مراتبی برنامه ریزی، به دنبال تشخیص نوع فضاهای پیشنهادی و عملکرد هر یک از آنها، مکانیابی این فضاها در اولویت قرار م یگیرد تا در کنار فضاهای اصلی جاذب گردشگری و فضاهای سکونتگاهی مجموعه، ساختار مشخص شکل گیرد. احیای شهر تابران توس، پس از شناخت و کشف آثار تاریخی این شهر نیازمند فضاهای خدماتی مطابق با نیاز روزاست که بتواند حیات اجتماعی را به این شهر بازگرداند، اما به علت زمان بر بودن فعالیت‌های باستان شناسی، این فضاهای خدماتی در بیرون از حصار مکانیابی خواهد شد.

در عین حال، برای ساخت هر یک از این فضاها اولویتی در نظر گرفته خواهد شد تا به صورت موازی با اولویت های باستان شناسی حرکت کرده و در صورت امکان تغییر مکان یابد، چگونگی این روند به تفصیل در بخش بعدی خواهد آمد.

معرفی گزینه نهایی سایت پروژه

از بررسی های به عمل آمده این طور نتیجه می شود که ناحیه ای از شهر توس که خارج از محدوده و در نزدیکی باروی تاریخی شهر و مجاور ضلع شمال شرق آرامگاه فردوسی واقع شده است و جنب دروازه رزان واقع شده است هم به سبب رویداد تاریخی وفات فردوسی وهم قدمت دروازه، بکر بودن مکان وهمچنین ارائه طرح بالا دست و عدم ارائه و تصویب طرح نهائی برای اجرا، نسبت به سایر گزینه های پیشنهادی از نکات مثبت بیشتری برخوردار است به سبب اینکه در این پروژه فرض را بر این گذاشته که به طور واقعی و با توجه به تمامی محدودیتها طراحی گردد. (گزینه چهارم : طراحی به صورت متمرکز و خارج)

محدوده سایت

مورد نظر و میزان آلاینده های صوتی

کاهش آلاینده صوتی نسبت به سایت مورد نظر

مسیر حرکتی سواره و پیاده

بهترین دید از داخل به خارج آرامگاه

دید از سمت خارج به داخل سایت

دید نسبت به خیابانهای اطراف

نتیجه گیری

گردشگری فرهنگی و، فرهنگ در عصر جهانی شدن مفهوم گسترده ای می یابد و فرامیزی است در نتیجه گسترش ارتباطات و اطلاعات میان جوامع مختلف و تشدید آگهی ابناء بشر در این زمینه فرهنگها به طور اجتناب ناپذیری با هم آشنا شده اند و شاهد فرهنگ جهانی هستیم.

تجمع انسانی و ارتباطات آنان با یکدیگر و همبستگی های اجتماعات و جوامع بشری حرکتها و خلاقیتهای پیوند یافته با طبیعت و فضاهای جغرافیایی بی تردید کوششها و تلاشهایی است که در مجموعه های فرهنگی اقوام و ملت‌های جهان صورت می گیرد و فرهنگ و معنای درست انسانی و اجتماعی خود تمام عناصر مادی و غیر مادی جامعه را در بر می گیرد که هر کدام به گونه ای خاص بر آثار هنری و از جمله فضاهای معماری تاثیر می گذارد. جاذبه ها ممکن است طبیعی و مصنوعی و یا موقت و دائمی باشد از اینرو شهر توس زادگاه فردوسی دارای پتانسیل های لازم در جهت نیل به جهانی شدن میباشد و در ضمن ارج نهادن به مقام فردوسی با حفظ آثار تاریخی شهر توس که نشاندهنده فرهنگ بومی و تاریخی شهر است موجب جذب گردشگران خارجی و پایگاهی برای ادیبان و شاعران و محققان در سطح بین المللی ایجاد خواهد نمود و که این مهم موجب تاثیر فرهنگ ابرانی بر جهانگردان میگردد و از نظر پتانسیل اقتصادی علاوه بر گردشگران مذهبی در شهر مشهد میتواند به افزایش گردشگران فرهنگی هم اشاره نمود

یکی از زمینه های مهم تاثیر گذار بر محیط، زیرساخت های گردشگری است که در مراجع جهانی، با اصولی در جهت توسعه پایدار گردشگری تبیین می شود (۴) اما گسترش زیرساخت های وابسته به محیط مصنوع نیازمند دستیابی به اصول و راهکارهای مختلفی جهت توسعه عناصر مرتبط با طراحی معماری است و نیازمند یک مولد در ایجاد منطقه گردشگری فرهنگی دارد.

پارک مشاهیر توس، فضای فرهنگی - ادبی در ترکیب با فضای تفریحی - گردشگری ایجاد خواهد نمود این پارک مشاهیر منتسب به توس به شکل های مختلف معرفی خواهد شد. در جهت معرفی شاعران و ادیبان استان خراسان که ضمن معرفی خود و آثار آنان در طی قرن‌ها و مشاهیر معاصر، نشان دهنده ارج نهادن به هویت فرهنگی منطقه در سطح جهانی هستیم.

. توسعه فرهنگ میسر نمی شود مگر در سایه تلاش برای پیدا کردن هویت ملی و قومی که ریشه در گذشته دارد و در حال زیست می کند و به آینده نظر دارد. شکی نیست که اگر مردم هویت ملی خویش را باز یابند یعنی خود تاریخ خود را بشناسند فلسفه اندیشه هنر و ادبیات خود را بشناسند و تعادل میان روابط داخلی و جهان بیرونی را بر اساس دانسته ها و ارزش های فرهنگی و قومی خود سامان دهند. به رشد و تکامل اجتماعی خواهند رسید و چنین فرهنگ و ملتی پویایی و زندگی خود را از دست نخواهد داد و بدیهی است در عرصه فعالیت های بین المللی و تعاملات ناگزیر جهانی امروز دچار سردرگمی و بی هویتی نخواهد شد.

منابع و مراجع

- [۱] تحلیلی بر آمار گردشگران و زایران داخلی ورودی به کلانشهر مشهد با استفاده از مدل های سری زمانی- نویسندگان: مهدی سقایی زهره جوانبخت قهفرخی
- [۲] (رضوانی، . (۸۴: ۱۸۱۰: گردشگری فرهنگی. رضوانی، علی اصغر، (راهنمایان تورهای جهانگردی) دانش جهانگردی، شماره ۷۰۶ مرکز آموزش عالی ایرانگردی و جهانگردی،
- [۳] دانشدوست یعقوب-ارزشهای فرهنگی توس وآرامگاه فردوسی-ص ۱۵
- [۴] (الهام اندرودی - استادیار دانشکده معماری، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران، ایران.)
- [۵] آئور لیوچی و دیگران، جهان در آستانه قرن بیست و یکم، ترجمه علی اسدی، پیشگام، ۱۳۶۷
- [۶] سازمان برنامه و بودجه، مدیریت فرهنگ و هنر و تربیت بدنی، صنعت جهانگردی در ایران ۱۳۷۱
- [۷] وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، مرکز تحقیقات و مطالعات ایرانگردی و جهانگردی، مروری کوتاه بر جهانگردی در ایران زمین، ۱۳۷۰
- [۸] مرکز آموزش عالی ایرانگردی و جهانگردی، نشریه آموزشی، شماره ۵ (انستیتو جهانگردی و مدیریت هتل سالزبورگ (اطریش)، ۱۳۷۲
- [۹] جدول شماره ۸- تحولات جهان گردی ایران، سال های ۱۳۷۳-۱۳۴۴
- [۱۰] گردشگر، فرولر، ۱۹۰۵
- [۱۱] مجله مناطق آزاد، شماره ۶۵، آبانماه ۱۳۷۵
- [۱۲] طرح توسعه و عمران حوزه نفوذ شهر مشهد، مهندسین مشاور اردام
- [۱۳] قواعد و معیارهای طراحی پارک شهری، جلد اول، مهندسین مشاور طرح و آمایش محیط
- [۱۴] آئور لیوچی و دیگران، جهان در آستانه قرن بیست و یکم، ترجمه علی اسدی، پیشگام، ۱۳۶۷-۱۳۷۱
- [۱۵] سازمان برنامه و بودجه، مدیریت فرهنگ و هنر و تربیت بدنی، صنعت جهانگردی در ایران ۱۳۷۱
- [۱۶] لویی کان، رومالدو جورگولا، ترجمه عبدالله جبل العاملی
- [۱۷] صفا، ذبیح الله، تاریخ ادبیات در ایران (۵ جلد)، انتشارات فردوس، ۱۳۶۷.
- [۱۸] تاریخ ادبیات ایران و جهان (۲ و ۱)، سال دوم و سوم آموزش متوسطه، رشته علوم انسانی، دفتر برنامه ریزی و تألیف کتابهای درسی ایران، ۱۳۸۲ و ۱۳۸۳